

ИЗМЕНЕ НОРМАТИВНО-ПРАВНЕ РЕГУЛАТИВЕ ЛОВНОГ ТУРИЗМА

CHANGES OF NORMATIVE AND LEGAL REGULATIONS OF HUNTING TOURISM

Ристо Прентовић¹

РЕЗИМЕ: *Ступањем на снагу нових закона о туризму, заштити природе, добробити животиња, дивљачи и ловству, у великој мери је измењена нормативно-правна регулатива ловног туризма у нашој земљи. У раду се презентују главне измене и допуне прописа кодификованих у наведеним законима, који су у последњих годину-две ступили на снагу, а који уређују круцијална питања ловнотуристичке делатности.*

Кључне речи: *ловни туризам, ловство, заштита природе, добробит животиња, нормативно-правна регулатива*

ABSTRACT: *Implementation of the Law on Tourism, Law on Environmental Protection, Law on the Welfare of Animals, Game and Hunting Tourism has significantly influenced and altered normative and legal regulations of hunting tourism in our country. This paper presents major changes and supplements to regulations in these newly-acquired laws that regulate crucial issues of hunting and tourism activities.*

Key words: *hunting tourism, hunting, environmental protection, welfare of animals, normative and legal regulations*

УВОД

Комплексност и безбедносна деликатност ловног туризма, природно, захтева интердисциплинарни приступ и специфичну нормативно-правну уређеност. До сада је ова делатност била уређена законима о: туризму, ловству, заштити животног средине, оружју и муницији, ветеринарству, прелажењу државне границе и

¹ Универзитет у Новом Саду, Природно-математички факултет, Департман за географију, туризам и хотелијерство, Трг Доситеја Обрадовића 3, Нови Сад; www.dgt.uns.ac.rs

кретању и боравку странаца, нормативним актима Ловачког савеза Србије, УУТА стандардима за ловне и риболовне туристичке аранжмане и др.¹

У последњих годину-две донето је и ступило на снагу, неколико закона, који у већој или мањој мери, уређују материју ловног туризма, и то: Закон о туризму, Закон о заштити природе, Закон о добробити животиња и Закон о дивљачи и ловству, а престали су да важе: Закон о туризму, Закон о заштити животне средине и Закон о ловству, као и из њих изведени подзаконски прописи.

Уставни основ за доношење напред назначених закона садржан је у одредби члана 97, тачка 9. Устава Републике Србије, према којој, између осталог, Република Србија уређује и обезбеђује одрживи развој, систем заштите и унапређења животне средине, као и заштиту и унапређивање биљног и животињског света.

Скромна претензија овог рада је презентовање и анализа измењених нормативно-правних одредаба напред назначених нових закона, а који уређују проблематику ловства и поседно ловног туризма.

ЗАКОН О ТУРИЗМУ

(„СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РС“, БР. 36/2009)

Као „матични нормативно-правни акт, нови Закон о туризму, између осталог, садржи једну квалитативну новину, а то је Глава VII под насловом: „**Ловнотуристичка делатност**“, посвећена уређивању неких, досада, неуређених питања из домена ловнотуристичке проблематике.

Ловнотуристичку делатност, према члану 88., став 1. овог закона обавља привредно друштво (предузеће, агенција, задруга, прим. Р.П.) или јавно предузеће чији је оснивач Република Србија или аутономна покрајина, које је регистровано за обављање делатности узгоја и лова дивљачи. Ови привредни субјекти се овом одредбом краће именују као **пружаоца ловнотуристичких услуга**, који се региструју и евидентирају у складу са законом којим се уређује регистрација привредних субјеката и са чланом 117. Закона о туризму, према коме Регистар туризма води Агенција за привредне регистре. Ако је, међутим, пружалац ловнотуристичких услуга привредно друштво које делатност обавља у више објеката, према члану 88., став 3. овог закона, дужан је да за обављање послова из оквира делатности у сваком објекту образује огранак.

Један од главних недостатака претходног Закона о туризму односио се на не уважавање специфичности рецептивних **објеката ловног туризма**, чије се категорисање не може вршити по критеријумима и мерилима према којима се врши категоризација стандардних угоститељских објеката. Овај недостатак отклања се одредбама члана 89. овог закона, према којим ови објекти, с обзиром на врсту услуга које пружају, могу бити: ловачка колиба, ловачка кућа и ловачка вила. Ови објекти се, на захтев њиховог власника, тј. корисника (пружаоца ловнотуристичких услуга), решењем министра надлежног за послове туризма (које важи три

¹ О томе се детаљније разматра у раду „Нормативно-правна регулатива ловног туризма“.

године) разврставају у одговарајуће категорије. Ово решење је чином достављања коначно, а служи за евидентирање датог објекта у **Регистар туризма**, који, према члану 117. овог закона, води Агенција за привредне регистре.

Дефиниција и елаборација **услуга у ловном туризму** (члан 90. – 92.) представља значајну новину овог закона. Ове услуге су: прихват и смештај ловаца туриста; организовање лова, изнајмљивање ловачких паса, ловачког оружја, превоз до ловишта и по ловишту, обука ловачких паса и др. Оне се пружају у ловиштима и објектима ловног туризма који испуњавају законом прописане услове, при чему је пружалац ових услуга дужан да се придржава одредаба овог, али и других позитивних законских прописа.

ЗАКОН О ЗАШТИТИ ПРИРОДЕ („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РС“, БР. 36/09)

Природа је добро од општег интереса и, као такво, ужива посебну законску заштиту у Републици Србији. Један од тих законских аката је и Закон о заштити природе којим се (према његовом 1. члану) уређује заштита и очување природе, биолошке, геолошке и предеоне разноврсности као дела животне средине.

Са аспекта ловног туризма од значаја је познавати и уважавати **заштићена природна добра**, а то су према члану 27. Закона о заштити природе:

1. *заштићена њодручја* (строги резерват природе, специјални резерват природе, национални парк, споменик природе, заштићено станиште, предео изузетних одлика, парк природе);
2. *заштићене врсте* (строго заштићене дивље врсте и заштићене дивље врсте); и
3. *њокрећина заштићена њприродна докуменћа* (делови геолошког и палеонтолошког наслеђа и биолошка документа).

На заштићеним подручјима, према члану 35. овог закона, издвајају се зоне заштите у којима се спроводе Ia, Ib, II и III степен **режима заштите**. Притом је у зонама са режимом II и III степена заштите могуће, између осталих, спроводити и *делатности ловног туризма у складу са њпринципима одрживој развоја*.

Значајан сегмент нормативе ловног туризма су и оне **дивље врсте** које су угрожене или могу постати угрожене, које имају посебан значај са генетичког, еколошког, екосистемског, научног, здравственог, економског и другог аспекта. Оне се, према члану 36. овог закона, штите као *стпроо заштићене или заштићене дивље врсте*, а одређују се на основу националних и међународних листа или књига, стручних налаза и научних истраживања. Ове црвене књиге и листе садрже дивље врсте биљака, животиња и гљива, локалитет на коме се налазе, бројност популације, врста и степен угрожености, а утврђује их министарство надлежно за заштиту природе, на предлог завода за заштиту природе.

Са аспекта ловства, па тиме и ловног туризма, од значаја су и оријентације прокламоване на заштиту дивљих врста и њихових станишта, а посебно **мере**

заштите строго заштићених дивљих врста, које подразумевају забрану њиховог коришћења, уништавања и предузимања других радњи којима би се могле угрозити исте (строго заштићене врсте биљака, животиња и гљива и њихова станишта) (Члан 74. Закона). С тим у вези забрањено је строго заштићене дивље врсте: уништавати; држати и трговати истима; хватати и/или убијати их или уништавати њихове развојне облике, јаја, гнезда и легла, као и подручја њиховог размножавања, одмарања и угрожавати или уништавати њихова станишта.

У тесној вези са предњим су одредбе члана 79. овог закона, које прописују **забрану употребе одређених средстава** за хватање и убијање дивљих врста животиња, којима се угрожавају и узнемиравају њихове популације и/или станишта, нарушава њихова добробит а могу проузроковати њихово локално нестајање. То су следећа средства:

1. замке;
2. лепак;
3. хемијска средства типа атрактаната;
4. употреба живих животиња као мамаца у лову птица и дивљачи;
5. самострели, лукови, стреле односно друго оружје са тетивом, које потиском тетиве или друге еластичне материје избацује стрелу или други пројектил;
6. лов птица мрежама;
7. електричне убојите или омамљујуће направе;
8. светлеће направе;
9. огледала и друге заслепљујуће направе;
10. одашиљачи звука (магнетофони, касетофони, аудио рекордери и плејери и др.) који емитују звукове дозивања, бола или јављања/оглашавања;
11. направе за осветљавање циља;
12. оптички нишани за ноћни лов с могућношћу електронског увеличавања или претварања слике;
13. експлозив;
14. отрови или омамљујући мамци;
15. аутоматско оружје;
16. ваздухоплови;
17. лов животиња возилима на моторни погон у покрету;
18. друга средства утврђена осталим законима и ратификованим међународним уговорима.

Поједина од ових средстава могу се изузетно и ограничено користити у научноистраживачке сврхе, а ради спровођења програма реинтродукције, уматичења, мониторинга врста, премештања животиња, реализације програма заштите и очувања и у другим случајевима у складу са посебним законом.

ЗАКОН О ДОБРОБИТИ ЖИВОТИЊА („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РС“, БР. 36/09)

Закон о добробити животиња представља имплементацију у наш правни систем основних достигнућа носилаца идеја о правима животиња на хуман третман и добробит, чија су настојања прихваћена као валидне етичке и правне норме савремене међународне заједнице. Предмет овог закона је (члан 1): „Уређивање добробити оних животиња, које могу да осете бол, патњу, страх и стрес, као и права, обавезе и одговорности правних и физичких лица, односно предузетника за добробит животиња, поступања са животињама и заштите животиња од злостављања, заштите добробити животиња при лишавању живота, држању, узгоју, промету, превозу, клању и спровођењу огледа на животињама, као и других питања од значаја за заштиту добробити животиња“.

Иако се одредбе овог закона не односе директно на добробит дивљих животиња у природним стаништима, чија се заштита, лов, коришћење и располагање уређују посебним прописима (пре свега оних који уређују материју дивљачи и ловства), у ловној и ловнотуристичкој делатности ваља уважавати оне одредбе које се односе на добробит ловне дивљачи, а пре свега на **забране**, које се тичу:

- злостављања животиња;
- хватања животиња замкама којима им се наноси бол или повреда, осим у случају хватања штетних глодара;
- коришћења живих животиња као мамаца за лов или обуку животиња;
- обучавања животиње применом силе или другим средствима која су штетна за њен живот и добробит, каои њено приморавање на понашање које није карактеристично за њену врсту и које превазилази њене физичке могућности;
- ловљења изгубљених и напуштених кућних љубимаца (када то није у супротности са одредбама закона који уређује материју дивљачи и ловства).

Одредбе о **обуци животиња** (члан 10. и 11.) односе се на службене и радне животиње (у ловству су то ловачки пси и птице ловице). Обука тих животиња мора се обављати на начин примерен врсти, раси и намени животиње, а исту може да обавља правно и физичко лице, односно предузетник, који је уписан у Регистар лица за обуку животиња, а који води министарство надлежно за доброт животиња.

Као што је случај са обуком животиња и коришћење животиња за рад (члан 12.) мора бити примерено врсти и раси, али и полу, старости и здравственом стању животиња. С тим у вези, болесне, повређене, изнемогле и бремените животиње (почев од трећине gravidитета) не могу се користити за рад (то се, између осталог, конкретно односи на ангажовање ловачких паса у лову).

ЗАКОН О ДИВЉАЧИ И ЛОВСТВУ („СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РС“, БР. 18/2010)

Законом о дивљачи и ловству „уређују се заштита, управљање, лов, коришћење и унапређивање станишта дивљачи, заштита, уређивање и одржавање ловишта, као и друга питања од значаја за дивљач и ловство“. (члан 1.). Овим законом је одређено да је дивљач у својини Републике Србије. Стога је „коришћење, управљање, заштита и унапређивање популација дивљачи и њихових станишта... делатност од општег интереса“ (члан 3., став 1). Овај општи интерес се обезбеђује:

1. доношењем Стратегије развоја ловства Републике Србије (у даљем тексту: Стратегија);
2. доношењем планских докумената у ловству;
3. сталним мониторингом популација дивљачи и њихових станишта;
4. обезбеђивање средстава за заштиту, очување и унапређивање популација дивљачи и њихових станишта и друге намене од значаја за развој ловства;
5. обезбеђивањем средстава за формирање и одржавање информационог система о популацијама дивљачи и њиховим стаништима;
6. обезбеђивањем подршке корисницима ловишта;
7. истраживачко-развојним радом у области ловства;
8. промоцијом ловства;
9. надзором над применом прописа у области ловства;
10. обављањем и других послова у складу са овим законом и прописима донетим на основу овог закона.

Овај закон има, стога, за **циљ** обезбеђивање одрживог газдовања популацијама дивљачи и њиховим стаништима на начин и у обиму којим се трајно одржава и унапређује виталност популација дивљачи, производна способност станишта и биолошка разноврсност, чиме се постиже испуњавање економских, еколошких и социјалних функција ловства (члан 2.).

Битна новина овог закона је члан 4. који дефинише значења у његовом тексту. Са аспекта ловног туризма релевантно је значење следећих израза:

- *газдовање ловиштем* је скуп свих мера за заштиту, управљање, лов, коришћење и унапређивање популација дивљачи у ловишту, заштиту, очување и унапређивање станишта дивљачи и заштиту, уређивање и одржавање ловишта;
- *дивљач* је законом одређена врста дивљих сисара и птица;
- *дозвола за лов крујне дивљачи* је исправа којом се ловцу дозвољава да лови крупну дивљач;
- *дозвола за лов ситне дивљачи* је исправа којом се групи ловаца дозвољава да лови ситну дивљач;
- *заштитна дивљачи* је предузимање мера које обезбеђују услове за опстанак и развој популације одређене врсте дивљачи, као и њену заштиту од противзаконитог коришћења;

- *корисник ловишта* је једно правно лице коме је дато право на газдовање ловиштем;
- *коришћење дивљачи* је предузимање свих мера у циљу добијања одређене материјалне или опште користи од дивљачи и њених делова;
- *ловац* је физичко лице које је стекло ловну карту за текућу ловну годину, испуњава услове из прописа којима се регулише оружје и муниција и ослободљено је за лов дивљачи;
- *ловачки пси* су пси свих раса који се, према критеријумима кинолошке организације у Републици Србији, чланице Међународне кинолошке федерације (F.C.I.), употребљавају у лову;
- *лов дивљачи* је активност ловаца у тражењу, посматрању, праћењу, дозивању и чекању дивљачи ради одстрела, одстрел дивљачи, хватање живе дивљачи, као и сакупљање дивљачи или њених делова;
- *ловиште* је заокружена природна целина у којој постоје услови за трајну заштиту, управљање, лов, коришћење и унапређивање популација дивљачи;
- *ловиште посебне намене* је ловиште намењено за спровођење посебних мера газдовања ради очувања и усмеравања развоја популације дивљачи и њених станишта.
- *ловна година* је период од 1.априла текуће године до 31.марта следеће године;
- *ловна карта* је исправа којом ловац стиче појединачно право на лов на територији Републике Србије, у периоду за који је издата, а који није дужи од једне ловне године;
- *ловострајем заштићене врсте дивљачи* су заштићене врсте дивљачи;
- *ограђени терен за обуку паса* је ограђени део ловишта одређен ловном основом на којем се изводи обука ловачких паса ради усавршавања и испитивања урођених особина;
- *ограђено ловиште или ограђени гео ловишта* је површина земљишта, вода и шума ограђена природним или вештачким препрекама које онемогућавају, односно умањују могућност да дивљач напусти ту површину;
- *одрживо газдовање* је газдовање популацијама дивљачи на начин и у обиму који не води ка дугорочном смањењу бројности, генетичке разноврсности и ареала њихових популација, одржавајући њихов потенцијал ради задовољења потреба и тежњи садашњих и будућих генерација;
- *ошворено ловиште* је ловиште у коме је могућа несметана дневна и сезонска миграција дивљачи;
- *полигон за лов дивљачи* је посебно уређена ловна површина у ловишту утврђена ловном основом намењена за лов ситне дивљачи из вештачке производње;
- *промет уловљене дивљачи и трофеја дивљачи* је скуп свих радњи од померања уловљене и прописно обележене дивљачи са места одстрела до испоручивања крајњем кориснику;
- *штрајно заштићене врсте дивљачи* су строго заштићене врсте дивљачи;
- *... трофеји дивљачи* су роговље свих врста јелена и срндаћа, рогови муфлона, дивојарца и дивокозе, зуби (кљове) дивљег вепра, лобања и крзно медве-

да, вука, риса, дивље мачке и шакала, лобања лисице, јазавца и ракуноликог пса, препарирана дивљач и њени препарирани делови.

Презентоване дефиниције представљају квалитативан помак у односу на текст претходног закона. Међутим, неке од њих (као нпр. „дивљач“, „ловостајем заштићене врсте дивљачи“, „трајно заштићене врсте дивљачи“) су непотпуне или логички неадекватне, па као такве не обезбеђују идентично тумачење појединих одредаба Закона.

Овим законом је успостављена сасвим другачија **организација ловства** од оне која је до скоро важила у нас. Наиме, на територији Републике Србије, у моменту ступања на снагу овог закона, за послове ловства (према члану 5. Закона) надлежно је *Министарство за пољопривреду, шумарство и водопривреду*, а на територији аутономне покрајине за послове ловства од покрајинског значаја надлежна је *аутономна покрајина*, која, преко својих органа, у складу са овим законом:

1. установљава ловишта у ловним подручјима;
2. установљава ловиште на захтев једног правног лица које је власник површине земљишта и испуњава услове из овог закона;
3. даје сагласност на ограђивање ловишта;
4. даје право на газдовање ловиштем једном кориснику ловишта који испуњава услове из овог закона;
5. доноси програм развоја ловног подручја за ловна подручја;
6. даје сагласност на ловну основу за газдовање ловиштем (у даљем тексту: ловна основа), програм газдовања за ограђени део ловишта и програм насељавања дивљачи;
7. у складу са Стратегијом и програмима развоја ловних подручја ближе уређује критеријуме за утврђивање броја ловних карата које се дистрибуирају по појединим ловиштима у оквиру ловног подручја;
8. обезбеђује подстицајна средства за унапређење заштите и гајења дивљачи од покрајинског значаја у складу са својим актима и врши расподелу тих средстава;
9. обезбеђује средства за надокнаду штете коју ван ловишта проузрокује ловостајем заштићена дивљач;
10. даје сагласност да се може ловити ловостајем заштићена дивљач која се налази на неловним површинама, односно површинама ван ловишта;
11. врши инспекцијски надзор над применом одредаба овог закона у ловишима преко ловног инспектора.

Стручне послове у ловству врше (према члану 7. овог закона) јавна предузећа и привредна друштва регистрована за делатност заштите, управљања, лова, коришћења и унапређивања популација дивљачи, заштите и очувања њихових станишта, заштите, уређивања и одржавања ловишта и др.

Јавна предузећа, с тим у вези, обављају следеће поверене послове:

1. чувања, заштите и гајења дивљачи до окончања поновљеног поступак доделе права на газдовање ловиштем путем јавног огласа;

2. чувања, заштите и гајења дивљачи до окончања поновљеног поступка доделе права на газдовање ловиштем новом кориснику, у случају раскида уговора;
3. прикупљања и обраде података за ловишта посебне намене на територији Републике Србије који се воде у Катастру ловишта и Централној бази података;
4. дистрибуције ловних карата за ловишта посебне намене на територији Републике Србије.

Привредна друштва обављају следеће поверене послове ловства:

1. прикупљања и обраде података за ловишта на територији Републике Србије који се воде у Катастру ловишта и Централној бази података, осим за ловишта посебне намене;
2. дистрибуције ловних карата корисницима ловишта на територији Републике Србије, осим за ловишта посебне намене.

За обављање ових послова јавних предузећа и привредних друштава средства се обезбеђују из Буџетског фонда за развој ловства Републике Србије и из аналогног фонда аутономне покрајине.

Ловачки савез, члан Међународног савета за ловство и заштиту дивљачи (СИС), обавља следеће послове у ловству (члан 8.):

1. образује комисију за полагање испита за оцењивање трофеја дивљачи и издаје уверење о положеном испиту за оцењивање трофеја дивљачи (поверени послови);
2. стара се о трофејима дивљачи чија је вредност изражена у СИС поенима већа од трофејне вредности националног првака;
3. образује Националну комисију за изложбе и трофеје која потврђује трофеје дивљачи оцењене највишим оценама, саставља листу трофејних вредности националних првака и решава о приговору на акт за оцену трофеја дивљачи коју је дала комисија корисника ловишта.
4. образује комисију за полагање ловачког испита и издаје уверење о положеном ловачком испиту, издаје чланске карте својим члановима и заступа их у земљи и иностранству, пружа стручну помоћ својим члановима и издаје ловачке часописе и другу ловачку литературу.

Значајну новину коју инаугурише овај закон, у односу на пређашње, је и институција **Ловачке коморе**, која се оснива „ради остваривања и заштите права и интереса ловних радника и унапређивања ловства у складу са одрживим газдовањем популацијама дивљачи, општим интересом и општеприхваћеним међународним стандардима у ловству.“ (члан 9. Закона). Члан Коморе може бити лице са најмање средњим образовањем које је у току школовања положило предмет из области ловства, а које, по добијању одговарајуће лиценце, стиче право обављања послова израде планских докумената у ловству, стручних послова газдовања ловиштем и ловочуварских послова (члан 10).

Ловачка комора, према члану 11.овог закона, обавља следеће послове:

1. утврђује права и дужности чланова Коморе и доноси кодекс професионалне етике;
2. врши упис и води евиденцију свих чланова Коморе;
3. издаје и одузима лиценце и о томе води евиденцију;
4. врши ванредну проверу квалитета стручног рада имаоца лиценце;
5. предлаже министру надлежном за послове ловства (у даљем тексту: министар) висину накнаде за коришћење ловостајем заштићених врста дивљачи и висину накнаде за ловну карту;
6. посредује у споровима између чланова Коморе и између чланова Коморе и корисника њихових услуга;
7. води евиденцију изречених дисциплинских мера члановима Коморе;
8. утврђује висину чланарине за чланове Коморе;
9. издаје легитимацију и идентификациони број члану Коморе који има лиценцу;
10. обавља и друге послове предвиђене статутом Коморе.

Послови из става 1. тач. 3), 4) и 5) овог члана врше се као поверени.

Организација и начин обављања послова из става 1. овог члана ближе се уређује статутом и општим актима Коморе.

На статут и опште акте Коморе сагласност даје Министарство.

Ловачка комора има своје органе (скупштину, управни одбор, надзорни одбор, орган који одлучује о издавању и одузимању лиценце, Етички комитет и председника) (члан 12) и доноси статут којим се ближе уређује делокруг Коморе, делокруг њених органа, питања финансирања рада Коморе, поступак пред Етичким комитетом и друга питања из надлежности Коморе. (члан 13). Средства за рад Коморе уређена су чланом 14. овог закона. Истом нормом се одређује да надзор над законитошћу рада Коморе врши Министарство надлежно за послове ловства.

Проблематика у вези са **лиценцом** (права и обавезе лица са лиценцом, програм и начин полагања испита за стицање лиценце, послови за које се стиче лиценца, поступак издавања и одузимања лиценце, провера квалитета стручног рада имаоца лиценце и друга питања) уређена је члановима 15. до 19. овог закона.

Заштита дивљачи уређена је следећим одредбама главе IV овог закона (статус заштите дивљачи, начин проглашавања ловостајем заштићених врста дивљачи, забране и изузеци од забране). Ова материја као у претходном закону на сличан начин уређује ову заштиту, с једном битном разликом што, уместо одредбе да министар надлежан за послове ловства самостално доноси подзаконски акт о ловостају, исти споразумно са министром надлежним за послове животне средине проглашава ловостајем заштићене врсте дивљачи, трајање ловне сезоне на ловостајем заштићене врсте дивљачи у отвореним и ограђеним ловиштима, ограђеним деловима ловишта и полигонима за лов дивљачи, као и мере заштите и регулисања бројности популација трајно заштићених врста дивљачи, а на основу процене угрожености појединих врста, бројности популација и обавеза из потврђених међународних уговора.

Одредбама главе IV нешто детаљније него у пређашњем закону о ловству уређују се питања уношења дивљачи у ловиште, мере здравствене заштите дивљачи, мере успостављања оптималне бројности, мере заштите дивљачи на неловним површинама, заштита дивљачи од паса и мачака без власника или без контроле власника.²

Новине одредаба главе V (**Ловно подручје и ловиште**) у односу на аналогну главу III претходног закона (Ловиште и ловно подручје) су:

- да ловна подручја на територији Републике Србије, уместо досадашње надлежности министра, установљава Влада (члан 34., став 1.);
- да ловишта, осим министра надлежног за послове ловства, на територији аутономне покрајине установљава старешина надлежног покрајинског органа за послове ловства у складу са овим законом (члан 34., став 2.);
- да се ова ловишта установљавају и на захтев једног правног лица које је власник земљишта и испуњава законом прописане услове;
- ловишта посебне намене (као нови појам и израз) установљавају се на површинама националних паркова и на површинама са већинским учешћем државних шума и шумског земљишта (члан 33);
- да се, према члану 32. овог закона, ловиште установљава као отворено или оградањено, при чему:
 - отворено ловиште не може бити мање од 2.000 ha, осим ловишта посебне намене и ловишта на површини регистрованог рибњака, које не може бити мање од 200 ha;
 - оградањено ловиште не може бити мање од 300 ha, осим ловиште посебне намене;
 - ловиште се не може оградањивати без сагласности Министарства, а на територији аутономне покрајине надлежног покрајинског органа;
- део ловишта се може оградањивати ако је власник земљишта дао сагласност и ако је на програм газдовања за оградањени део ловишта прибављена сагласност у складу са законом којим се уређује ветеринарство (члан 37, став 1.);
- површина оградањеног терена за обуку паса не може бити већа од 5 ha.

Газдовање ловиштем и дивљачи уређује се у глави VI овог Закона и одређује да на њега (члан 38.) има право корисник који испуњава услове за спровођење ловног газдовања, а у погледу одговарајуће гаранције³ у вредности почетних фондова ловостајем заштићених врста дивљачи обрачунатој по прописаној висини накнаде и стручне и ловочуварске службе, као и друге услове прописане јавним огласом за давање права на газдовање ловиштем. Корисник ловишта, иначе,

² Пси и мачке без власника или без контроле власника који се налазе у ловишту без дозволе корисника ловишта, а представљају непосредну опасност по дивљач, могу се (према члану 29. овог закона) под прописаним условима уклонити из ловишта без посебне дозволе. Иначе, ближе услове и начин уклањања ових паса и мачака из ловишта прописује министар надлежан за послове ловства.

³ Према члану 33. овог закона, ловишта посебне намене установљавају се на површинама националних паркова и површинама са већинским учешћем државних шума и шумског земљишта.

може да буде јавно предузеће, привредно друштво, други облик предузећа, ловачка и друга удружења која су основана и делују у складу са законом, али и правно лице које није регистровано за обављање стручних послова у газдовању ловиштем и/или ловочуварских послова, ако има закључен уговор о обављању тих послова са правним лицем регистрованим за обављање тих послова пре подношења захтева за добијање права на газдовање ловиштем. Ова одредба садржи значајну измену и допуну у односу на аналогну из претходног закона, по којој су корисници ловишта могли бити: јавно предузеће, рибарско газдинство, Ловачки савез Србије и Војска Србије.

Право на газдовање ловиштем даје се јавним огласом, или изузетно од те одредбе, и без јавног огласа за ловиште посебне намене јавном предузећу, односно другом правном лицу чији је оснивач Република Србија, односно аутономна покрајина, као и за ловиште у коме је корисник власник земљишта, при чему се право на газдовање даје на период од 20 година (члан 39), док се право на газдовање осталим ловиштима, тј. онима за чије је добијање права на газдовање обавезно оглашавање, даје на период од 10 година. Према одредбама претходног закона право газдовања свим ловиштима давало се на 10 година, колико важи и његова ловна основа.

Корисник ловишта, према члану 43. овог закона, не може другом кориснику уступити на газдовање ловиште или његов део или га дати у закуп, али се ово не односи на корисника ловишта посебне намене, који може ловни ревер дати у закуп правном лицу на територији Републике Србије који испуњава законом прописане услове само уз сагласност надлежног министарства, а на територији аутономне покрајине уз сагласност надлежног покрајинског органа.

Битне новине у сада важећем Закону о дивљачи и ловству су и у одељку који се односи на **планске документе**, и то у одредбама које се односе на Стратегију развоја ловства и на програм развоја ловног подручја. Стратегија, коју доноси влада за период од 15 година, је основни документ управљања и заштите дивљачи (члан 45. Закона). Њиме се одређују дугорочни циљеви, смернице и мере за развој ловства и унапређивање стања популација дивљачи, као и начин спровођења, у складу са привредним, друштвеним и културним развојем Републике Србије. Конкретизација пројекција из Стратегије развоја ловства, а пре свега спровођење циљева и мера за развој ловства и унапређивање стања популација дивљачи у ловном подручју врши се на основу програма развоја ловног подручја који доноси Министарство надлежно за послове ловства, а за ловно подручје на територији аутономне покрајине надлежни покрајински орган. Оба ова планска документа доносе се за период од 15 година. На основу ових докумената и осталих важећих законских одредаба и стручних стандарда корисници ловишта доносе се ловне основе⁴ ловишта за период од 10 година. Овај закон, иначе, не предвиђа доношење ловних основа ловних подручја (што је била обавеза из претходног закона), већ су њихови супститути програми развоја ловних подручја.

⁴ Према члану 44. овог закона министар надлежан за послове ловства прописује, између осталог, висине одговарајућих гаранција које је дужно да обезбеди правно лице пре закључивања уговора о давању права на газдовање ловиштем.

Важећи закон о дивљачи и ловству (члан 53.) инаугурише и новину која обавезује надлежно министарство да води **Катастар** и **Централну базу података** за сва ловишта у које се уписују сви подаци од значаја за планирање, управљање и надзор над ловним газдовањем заштитом дивљачи и њеним стаништима. Надлежни министар ближе прописује садржину и начин вођења Катастра и Централне базе података за ловишта и других докумената (изглед образаца за обраду и достављање података, садржај и начин објављивања годишњег извештаја о стању дивљачи и ловства).

Стручне послове газдовања ловиштем обавља *стйручна служба* за газдовање ловиштем, која се, према члану 54. овог закона, организује на начин који ближе прописује министар надлежан за послове ловства. Иначе, према овој норми, право да врши стручне послове газдовања ловиштем има лице са одговарајућом лиценцом запослено код *йравној лица које је рејисйровано за обављање стйручних йослова у ловстйву*. То је службено лице, које врши дужност наоружано службеним оружјем, у складу са овим законом и прописима којима се уређује проблематика оружја и муниције. Стручна служба за газдовање ловиштем организује се у складу са подзаконским прописом који доноси министар надлежан за послове ловства.

Ловочуварска служба, према члану 55. овог закона, обавља послове заштите и уређивања ловишта, као и гајење и заштиту дивљачи у ловишту. Лице које обавља послове из делокруга рада ловочуварске службе је **ловочувар**, а које је запослено код правног лица регистровано за обављање ловочуварских послова, а које је дужно да му изда легитимацију на прописаном обрасцу. Ловочувар врши дужност наоружан службеним оружјем у складу са овим и законом којим се регулише оружје и муниција. Ловочуварска служба се ближе прописује подзаконским актом који доноси министар надлежан за послове ловства, док су права, дужности и овлашћења ловочувара прописани члановима 57. и 58. Закона о дивљачи и ловству.

Лов дивљачи уређен је поглављем 6. овог закона, а према члану 59. ловостајем заштићена дивљач може се ловити само у ловиштима под условима утврђеним законом. **Право на лов дивљачи**, према члану 60. овог закона, имају лица са лиценцом за обављање у ловству стручних и ловочуварских послова, важећом *ловном карйом*⁵ и којима је корисник ловишта издао *дозволу за лов*. Остала питања у вези са правом на лов уређена су члановима 61. до 64. и подзаконским прописима које доноси министар надлежан за послове ловства, а којима се ближе уређују: начин организовања лова, изглед и садржина обрасца ловне карте, изглед и садржина обрасца дозволе за лов крупне дивљачи и дозволе за лов ситне дивљачи, као и изглед и садржина обрасца о извршеном лову. Посебним подзаконским актом овај министар ближе прописује начин и програм полагања ловачког испита, изглед и садржину обрасца уверења о положеном ловачком испиту, као и изглед и садржину обрасца записника о полагању ловачког испита.

⁵ Ловна основа (према члану 47, став 1) је плански документ на основу кога се врши заштита и гајење дивљачи, уређивање и одржавање ловишта, лов и коришћење уловљене дивљачи и њених делова у ловишту.

Уловљена или угинула дивљач и њени делови (**трофеји**⁶ и др.), припадају кориснику ловишта, који је стога, према члану 66. Закона о дивљачи и ловству, дужан да својим актом (ценовником) одреди **цене** одстрела дивљачи, меса одстрелене дивљачи, услуга у лову и живе дивљачи. Иначе, корисник ловишта, сходно члану 70. овог закона, може извозити дивљач или делове дивљачи само ако је регистрован за обављање тих послова. Кад је реч о изношењу трофеја дивљачи из земље, чланом 72. Закона о дивљачи и ловству, одређена је забрана изношења трофеја дивљачи чија је вредност изражена у СИС поенима већа од трофејне вредности националног првака⁷. Сходно томе законодавац је одредио обавезу Републике Србије да откупљује трофеје чија је вредност већа од трофејне вредности националног првака и да се стара о истима. С тим у вези, ловцу који је одстрелио дивљач трофејне вредности веће од вредности националног првака, корисник ловишта је дужан да, уз трофејни лист и одговарајућу документацију, изда и одливак трофеја који је веран оригиналу. Овај одливак излаже се на међународним сјмовима ловачких трофеја на име ловца који је дату дивљач одстрелио.

Кад је реч о **промету уловљене дивљачи и њених делова**, чланом 67. овог закона одређено је да је исти дозвољен ако је за уловљену дивљач и њене делове издата пропратница, односно трофејни лист и одговарајућа документација, у складу са прописима о ветеринарству. С тим у вези корисник ловишта је дужан:

- да обележи сваку уловљену дивљач и сваки трофеј дивљачи, и то пре померања уловљене дивљачи са места одстрела;
- да изда пропратницу за уловљену дивљач и трофејни лист на прописаном обрасцу; и
- да води евиденцију о одстреленој дивљачи, трофејима одстрелене дивљачи и издатим трофејним листовима.

Ближе услове за стављање у промет уловљене дивљачи и њених делова (трофеја и др.), начин обележавања истих, садржину образаца пропратнице и трофејног листа, начине њиховог издавања и вођења евиденције о њима, прописује надлежни министар.

Нов квалитет овог закона је и у адекватнијој уређености питања која се односе на **оцењивање ловачких трофеја** (члан 71. закона), будући да надлежни министар ближе прописује начин и програм полагања испита за оцењивање трофеја дивљачи, изглед и садржину обрасца уверења о положеном испиту и обрасца записника о полагању испита за оцењивање трофеја дивљачи, што је, по одредбама пређашњег закона било у надлежности Ловачког савеза Србије. Новина овог за-

⁶ Право на ловну карту има лице које је: положило ловачки испит или стекло диплому средње или високе школе у којој се изучава предмет из области ловства, или инострани ловац, у складу са овим законом. Услов за сва ова лица је и да испуњавају услове из прописа којима се регулише оружје и муниција.

⁷ Корисник ловишта дужан је да образује комисију за оцењивање трофеја дивљачи уловљене у том ловишту. Чланови ове комисије морају имати положен испит за оцењивање трофеја (члан 71., став 6. Закона). На основу привремене оцене трофеја одстрелене дивљачи издаје се трофејни лист (члан 71., став 6. Закона).

кона је и инаугурација *националне комисије за изложбе и трофеје*, чије је образовање поверено ловачком савезу, члану СИС, а уз сагласност министарства надлежног за послове ловства (члан 73. Закона). Ова комисија потврђује трофеје дивљачи оцењене највишим оценама, саставља листу трофејних вредности националних првака и решава о приговору на акт за привремену оцену трофеја дивљачи коју је дала комисија корисника ловишта.

Једна од новина овог закона односи се и на коришћење **ловачких паса** у лову (члан 74. Закона). За пса којег користи у лову ловац мора поседовати родовник и потврду о употребљивости у лову или идентификациону картицу издату на основу родовника и потврду о употребљивости у лову. Притом је корисник ловишта дужан да води евиденцију о ловачким псима који се користе у лову. Начин обуке и коришћења ловачких паса и изглед и садржај идентификационих картица за ловачке псе ближе прописује министар надлежан за ловство.

Проблематици **ловног туризма** у ужем смислу посвећен је само члан 75. овог закона, мада је велики део овог прописа у тесној вези или чак представља основу садржаја ловнотуристичке делатности, која је, како је напред представљено, уређена Законом о туризму. Ова одредба односи се на *туристичку агенцију* која има закључен уговор о пружању ловнотуристичких услуга са корисником ловишта. Она је наиме, обавезна да обезбеди ловну карту и дозволу иностраном ловцу, као и све друге документе за његово ловачко оружје, ловачке псе, извоз меса и трофеје, у складу са одговарајућим прописима.

Пружаоци ловнотуристичких услуга (корисници ловишта, ловнотуристичке агенције и др.), при организовању туристичког (и уопште) лова морају да имају у виду и **забране** (члан 76. закона), које се односе на лов ловостајем заштићене дивљачи од којих је већина била прописана и претходним законом, док се нове забране односе на лов:

- крупне дивљачи пригоном, погоном или псима, осим дивље свиње, вука, шакала и лисице;
- употребом лука и стреле и самострела у отвореним ловиштима, као и у ограђеним ловиштима у којима такав начин лова није предвиђен ловном основом;
- ситне дивљачи пушком са олученим цевима;
- крупне дивљачи пушком са неолученим цевима, осим дивље свиње;
- осталим нехуманим методама и средствима која могу да изазову локални нестанак или озбиљан поремећај у популацији дивљачи.

Битна новина у односу на решења из претходног закона у домену **финансирања** ловства је заснивање *Буџетског фонда за развој ловства Републике Србије*, који отвара Влада и њиме управља надлежно министарство, као и буџетског фонда за развој ловства *аутономне покрајине*, који отвара Влада и надлежни покрајински орган (члан 78. Закона). Ови фондови финансирају се из прихода остварених од накнаде за коришћење ловостајем заштићених врста дивљачи и накнаде за ловну карту.

Накнаду за коришћење ловостајем заштићених врста дивљачи, а у циљу остварења општег интереса и заснованих на принципима одрживог развоја, дужан је да плаћа корисник ловишта. Ова накнада се, према члану 80. Закона, утврђује у

одговарајућем проценту од вредности планираног одстрела ловостајем заштићених врста дивљачи за текућу ловну годину, и то 5% за ловишта посебне намене и 10% за остала ловишта, осим вредности планираног одстрела фазана.

Висину накнаде за ловну карту прописује надлежни министар на предлог Ловачке коморе, а средства од ове накнаде уплаћују се на рачун јавних прихода и припадају поменутиим буџетским фондовима Републике и аутономне покрајине.

Ради унапређивања заштите и гајења дивљачи у буџетима Републике Србије и аутономне покрајине обезбеђују се подстицајна средства, и то као кредитна средства или бесповратно, а према Програмима унапређивања заштите и гајења дивљачи које доносе надлежно министарство односно надлежни покрајински орган. Приоритет при додели бесповратних средстава имају програми за оснивање узгајалишта дивљачи посебне намене (члан 82. закона). Следећим одредбама овог закона, уређују се питања која регулишу право на коришћење и расподелу ових средстава и обавезу корисника средстава да до 31. децембра надлежном министарству, односно покрајинском органу, достављају извештај о реализацији уговора о коришћењу подстицајних средстава.

Штета и накнада штете коју проузрокује дивљач, штете у току лова и штете кориснику ловишта уређују се у Глави VIII овог закона и иста су регулисана на сличан начин као у претходном закону.

Надзор над законитошћу уређује се у Глави IX овог закона, а обухвата: надзор над применама одредаба Закона, надзор над радом Ловачке коморе, јавних предузећа, привредних друштава и ловачких савеза. Поред тога, врши се надзор над сврсисходношћу рада поменутих субјеката, тј. контрола делотворности и економичности рада и сврховитости организације послова. Овако детаљна елаборација елемената надзора представља новину у односу на решење из члана 60. претходног закона. Ове аспекте надзора врши надлежно министарство (члан 92. Закона).

Један од аспеката надзора је *инспекцијски надзор*. Битна новина у том делу (одредба члана 95. овог закона) је дефиниција услова које мора да испуњава ловни инспектор, а која није била уређена у тексту претходног закона. Формулација овог члана гласи:

„Послове ловног инспектора може да обавља лице које има стечено високо образовање на студијама другог степена (дипломске академске студије – мастер, специјалистичке академске студије, специјалистичке струковне студије), односно на основним студијама у трајању од најмање четири године, на којима је положило предмет из области ловства, са лиценцом за обављање одређених послова у ловству, са положеним државним стручним испитом и са најмање пет година радног искуства на стручним пословима из области ловства.“

Ова одредба има један битан недостатак, а то је фаворизовање специјалистичких струковних студија, а искључивање основних академских студија у четворогодишњем трајању, што је нонсенс, јер инспекцијски надзор као веома сложена делатност, нужно захтева образовање стечено на високим академским студијама.

Новина одредаба које се односе на надзор је то што се аутономној покрајини, као поверени посао државне управе, ставља у надлежност вршење инспекцијског надзора над применом одредаба овог закона у ловиштима која се, у оквиру ловних

подручја, налазе на територији аутомне покрајине. Остале новине у поглављу које регулише надзор су и одредбе које се односе на: обавезе обавештавање других надлежних органа (члан 98.), службену легитимацију и службену значку ловног инспектора (члан 94.), решење ловног инспектора (члан 99.) и надлежност за решавање жалби (члан 100. Закона).

УМЕСТО ЗАКЉУЧКА

Главна карактеристика нових законских прописа као што произилази из напред изложеног, да њихове одредбе представљају значајне измене и допуне нормативе на којој је заснована ловнотуристичка делатност у нашој земљи. Те су измене најочљивије у организацији ловства⁸, коју сада карактерише, уместо до сада познатих (регалног и доминалног) система ловства⁹ својеврсни комбиновани (етатистичко-доминални) систем у коме се прожима државни (или „општенационални“, како је то окарактерисано у образложењу Нацрта закона о дивљачи и ловству) интерес „над дивљачи и њеним стаништима са економским интересима власника земљишта, шума и вода, при чему се „на прихватљив начин ограничава право коришћења (од стране поменутих државних власника, прим. Р.П.), у складу са опште прихваћеним основним начелима управљања популацијама дивљачи – одрживо газдовање и одрживи развој. У суштини, може се тврдити да нема ограничавања права коришћења, већ да се ради о мерама које обезбеђују његово стално постојање“ (исти извор). Притом, наравно, накнада за искоришћену дивљач служи за обезбеђивање финансијских средстава за алиментирање заштите, контроле коришћења, унапређивања и рационалног управљања популацијама дивљачи и њеним стаништима.

Имплементација ових закона претпоставља доношење бројних подзаконских прописа, организационо, кадровско, материјално-техничко и др. прилагођавање и трансформацију. Ловна и ловнотуристичка пракса у наредном периоду ће показати да ли су, овим прописима пројектовани систем ловства и доктрина ловног туризма оствариви и ефикасни.

ЛИТЕРАТУРА

Зечевић, М. (2003): Ловно законодавство Србије, Црне Горе и Југославије, Међународне конвенције и аутономни прописи ловачких организација (1918-2000), Ловачки савез Србије, Београд

⁸ Министар надлежан за послове ловства утврђује листу трофејних вредности националних првака која се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије“. (Члан 73., став 4., Закона).

⁹ Ово потврђују чињенице да је, према одредбама Закона о ловству, дивљач у својини држава, као и земљиште, воде и шуме на којима су лоцирана ловишта посебне намене којима газдују јавна (државна) предузећа, док је земљиште на коме су установљена остала ловишта потенцијално у приватном власништву, а власник над истим нема права издавања у закуп ових ловишта, већ има само право пречег коришћења ових ловишта.

- Прентовић, Р. (2006): Основи ловства, Департман за географију, туризам и хотелијерство ПМФ-а, Нови Сад
- Прентовић, Р. (2007): Нормативно-правна регулатива ловног туризма, Зборник радова Департмана за географију, туризам и хотелијерство ПМФ-а, Нови Сад
- Закон о добробити животиња („Службени гласник РС“, бр. 36/09)
- Закон о заштити природе („Службени гласник РС“, бр. 36/09)
- Закон о туризму („Службени гласник РС“, бр. 36/09)
- Закон о дивљачи и ловству („Службени гласник РС“, бр. 18/10)